شیوه‌نامه اجرایی «انجام عملیات بازار باز و اعطای اعتبار در قبال اخذ وثیقه»

بخش اول: تعاریف

ماده ۱: تعاریف: معنی واژه‌ها و عبارات به کار رفته در این شیوه نامه به شرح زیر است:

۱) «**بانک مرکزی**»: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

۲) «**مؤسسه**»: بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی یا تأسیس شده بر اساس قوانین جاری

۳) «**سازمان بورس**»: سازمان بورس و اوراق بهادار

۴) «**اوراق بهادار**»: انواع اوراق بهادار منتشره توسط خزانه‌داری کل کشور

۵) «**عملیات بازار باز**»: خرید و فروش اوراق بهادار بین بانک‌مرکزی و مؤسسه در بازار پول

۶) «**بازار**»: بازار بین‌بانکی ریالی

۷) «**عضو**»: مؤسسه عضو بازار بین‌بانکی ریالی

۸) «**ذخایر**»: مجموع وجوه در بازار بین‌بانکی شامل حساب جاری و حساب سپرده قانونی مؤسسه

۹) «**نرخ سود هدف**»: نرخ سود سیاستی مورد نظر بانک مرکزی به منظور هدایت نرخ سود در بازار در چارچوب مصوبات شورای پول و اعتبار

۱۰) «**دالان نرخ سود**»: دالان نرخ سود شامل نرخ‌های سود سقف و کف است که نرخ سود هدف در آن قرار می‌گیرد

۱۱) «**وثیقه**»: شامل طلا، ارز و اوراق بهادار

۱۲) «**اعتبار**»: خطوط اعتباری و سپرده‌گذاری بانک مرکزی نزد مؤسسه

۱۳) «**اعتبارگیری قاعده‌مند**»: اخذ اعتبار یک‌شبه از اداره عملیات بازار باز توسط مؤسسه در نرخ سود سقف

۱۴) «**سپرده‌گذاری قاعده‌مند**»: سپرده‌گذاری مؤسسه نزد اداره معاملات ریالی در نرخ سود کف

۱۵) «**اعتبار بلندمدت**»: اعطای اعتبار خارج از سازوکار اعتبارگیری قاعده‌مند و عملیات بازار باز

۱۶) «**تاریخ تسویه**»: تاریخ مورد توافق بانک مرکزی و مؤسسه برای تسویه اعتبار

۱۷) «**شرکت سپرده‌گذاری**»: شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه

۱۸) «**مانده بدهی**»: اصل، سود، وجه التزام و سایر هزینه‌های متعلق به اعتبار اعطایی به مؤسسه

۱۹) «**فرایند گزیر**»: مجموعه اقداماتی که بانک مرکزی با هدف صیانت از منافع عموم و حفظ ثبات مالی در قبال مؤسسه متوقف یا در معرض توقف به مورد اجرا می‌گذارد

۲۰) «**کمیته**»: متشکل از مدیران اداره اعتبارات، اداره معاملات ریالی، اداره عملیات بازار باز با مسئولیت مدیر اداره بررسی‌ها و سیاست‌های اقتصادی بانک مرکزی

۲۱) «**کارگزاری بانک**»: کارگزاری بانک مرکزی مستقر در اداره عملیات بازار باز

بخش دوم: کلیات

ماده ۲: هدف از انجام عملیات بازار باز و اعطای اعتبار در قبال اخذ وثیقه، مدیریت نقدینگی، کاهش نوسانات نرخ سود بازار و حفظ نرخ سود بازار در نزدیکی نرخ سود هدف است.

ماده ۳: نرخ سود هدف و دالان نرخ سود به صورت ماهانه توسط کمیته پیشنهاد می‌شود و به تصویب هیات عامل می‌رسد. جدول زمان‌بندی جلسات هیات عامل که جهت تصویب نرخ‌های سود برگزار می‌شود برای حداقل یک‌سال آینده توسط کمیته تهیه و در وب‌سایت بانک مرکزی منتشر می‌شود. حداقل فاصله میان جلسات هیات عامل چهار هفته و حداکثر شش هفته است.

ماده ۴: نتیجه جلسات هیات عامل در خصوص تصویب نرخ‌های سود در قالب بیانیه توسط کمیته تهیه و پس از تصویب هیات عامل در وب‌سایت بانک مرکزی منتشر می‌شود.

ماده ۵: اداره عملیات بازار باز می‌تواند در راستای اجرای مواد این شیوه‌نامه معاملات خود را با کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی انجام دهد.

بخش سوم: عملیات بازار باز

ماده ۶: اداره عملیات بازار باز در هر هفته حداقل یک‌بار عملیات بازار باز را اجرا می‌نماید و جدول زمان‌بندی اجرای عملیات بازار باز را برای یک‌سال آینده در وب‌سایت بانک مرکزی منتشر می‌نماید.

تبصره: در صورتی که به دلیل ثبات نرخ سود بازار نیازی به انجام عملیات بازار باز نباشد، اداره عملیات بازار باز عدم اجرای این عملیات را به اطلاع عموم می‌رساند.

ماده ۷: میانگین موزون نرخ سود معاملات با سررسید یک‌شبه در بازار برای حداقل چهار روز کاری در هفته، معیار ارزیابی عملکرد عملیات بازار باز است.

ماده ۸: معاملات مربوط به عملیات بازار باز می‌تواند در قالب ابزارهای «توافق بازخرید»، «توافق بازخرید معکوس»، «معاوضه ارزی» و «خرید یا فروش قطعی» بین اداره عملیات بازار باز و مؤسسه انجام شود.

ماده ۹: سررسید قراردادهای «توافق بازخرید»، «توافق بازخرید معکوس» و «معاوضه ارزی» یک هفته است و در صورت لزوم از یک روز تا ۹۰ روز می‌تواند تغییر یابد.

ماده ۱۰: اداره عملیات بازار باز، بر اساس پیش‌بینی جریان ورودی یا خروجی ذخایر در بازار به گونه‌ای میزان عرضه ذخایر را در بازار تغییر می‌دهد که نرخ سود در بازار به نرخ سود هدف نزدیک شود.

ماده ۱۱: تغییر در عرضه ذخایر (تزریق یا جذب) در عملیات بازار باز شامل حجم، نوع قرارداد، سررسید و ... توسط اداره عملیات بازار باز به صورت هفتگی ـ و در صورت لزوم روزانه ـ پیشنهاد و پس از تایید رئیس کل بانک مرکزی به اجرا گذاشته می‌شود.

ماده ۱۲: در معاملات مربوط به عملیات بازار باز، قیمت اوراق بهادار و ارز و مقدار آن در سازوکار حراج تعیین می‌شود و اداره عملیات بازار باز نسبت به انجام معاملات از طریق کارگزاری بانک در قیمت‌ها و مقادیر مشخص شده در حراج اقدام می نماید.

ماده ۱۳: سازوکار انجام حراج به شرح زیر می‌باشد:

۱) اداره عملیات بازار باز اجرای حراج و نوع آن (خرید یا فروش قطعی، توافق بازخرید و ...) را از طریق سامانه بازار به اعضای بازار اعلام می‌کند.

۲) عملیات بازار باز از طریق حراج مخفی با تبعیض قیمت (مناقصه/مزایده) انجام می‌شود. در حراج مخفی با تبعیض قیمت، هر عضو بصورت مخفیانه و بدون اطلاع از پیشنهادات سایر مؤسسات، پیشنهادات (حداکثر ۳ پیشنهاد) خرید یا فروش را از طریق سامانه بازار به اداره عملیات بازار باز اعلام می‌کند. طراحی فرم‌های اخذ پیشنهادات عضو بر عهده اداره عملیات بازار باز است.

۳) عضو باید پیشنهادات خود را در مهلت تعیین شده در سامانه بازار اعلام نماید. امکان تمدید این مهلت وجود نداشته و مسئولیت هر گونه اشتباه در ارسال سفارشات بر عهده مؤسسه است.

۴) بعد از پایان مهلت مقرر، اداره عملیات بازار باز سفارش‌های برنده را مشخص و نتیجه را از طریق سامانه بازار به مؤسسه(های) برنده اعلام می‌کند. نتیجه کلی حراج برگزار شده شامل کل ارزش معاملات و نرخ حاشیه‌ای برنده (میانگین نرخ یا بالاترین نرخ برنده در حراج خرید و یا پایین‌ترین نرخ برنده در حراج فروش) به اطلاع عموم رسانده می‌شود.

۵) در صورت برابر بودن قیمت‌های مربوط به سفارش‌های دو یا تعداد بیشتری از مؤسسات، حجم مربوطه به تناسب حجم سفارشات مؤسسات مزبور بین آنها تقسیم می‌گردد.

۶) بر اساس حجم و قیمت‌های پیشنهادی برنده شده در حراج، اداره عملیات بازار باز از طریق کارگزاری بانک نسبت به ثبت معاملات در سامانه مبادلات بورس اقدام کرده تا مالکیت اوراق بین مؤسسه و بانک مرکزی منتقل شود.

۷) تسویه ریالی مبادلات توسط اداره معاملات ریالی تا پایان ساعت کاری ساتنا در همان روز انجام می‌شود.

ماده ۱۴: اداره عملیات بازار باز ملزم نیست دلایل عدم پذیرش پیشنهاد را به عضوی که پیشنهادش در حراج برنده نشده است، توضیح دهد.

ماده ۱۵: اداره عملیات بازار باز این حق را دارد که همه یا بخشی از پیشنهادات ارائه شده در حراج را بدون ذکر دلیل مردود نماید.

ماده ۱۶: جزئیات مربوط به پیشنهادات دریافت شده از مؤسسات در سازوکار حراج محرمانه است و کارکنان اداره عملیات بازار باز نباید این اطلاعات را در اختیار مؤسسه قرار دهند.

ماده ۱۷: در چارچوب این شیوه‌نامه اداره عملیات بازار باز می‌تواند به صورت مستقیم نسبت به زمان‌بندی انجام عملیات بازار باز و جزئیات آن تصمیم‌گیری نماید.

بخش چهارم: تسهیلات قاعده‌مند

الف: اعتبارگیری قاعده‌مند

ماده ۱۸: مؤسسه می‌تواند در چارچوب این شیوه‌نامه و با رعایت شرایط ذیل از اعتبارگیری قاعده‌مند در نرخ سود سقف استفاده نماید:

الف) حداکثر دفعات استفاده بانک از اعتبارگیری قاعده‌مند در هرسال، به تعداد ۷۵ روز کاری می‌باشد.

ب) متناسب با آخرین آمار در دسترس درخصوص سرفصل سرمایه پرداخت شده در خلاصه دفترکل، حداکثر مبلغ استفاده بانک/مؤسسه اعتباری غیربانکی از اعتبارگیری قاعده‌مند معادل ۳۰ درصد سرمایه پرداخت شده آن بانک/مؤسسه اعتباری غیربانکی است.

ج) در مواردی غیر از مفاد بندهای (۱) و (۲) این ماده، پذیرش درخواست اعتبارگیری قاعده‌مند صرفاً با تایید رئیس کل بانک مرکزی امکان‌پذیر خواهد بود.

ماده ۱۹: اداره عملیات بازار باز به درخواست مؤسسه در قالب ابزارهای «توافق بازخرید» و «معاوضه ارزی» یا اخذ وثیقه به مؤسسه اعتبار پرداخت می‌کند.

ماده ۲۰: اعتبارگیری قاعده‌مند حسب درخواست مؤسسه، در نرخ سود سقف، مشروط به ارائه وثایق کافی در قالب ابزارهای ذکر شده در ماده ۱۹ و در سررسید یک‌شبه توسط اداره عملیات بازار باز اجرا می‌شود.

ماده ۲۱: اداره معاملات ریالی در ساعت ۱۲:۰۰ روز سررسید اعتبارگیری قاعده‌مند، نسبت به تسویه اصل و فرع اعتبار دریافت شده از حساب جاری مؤسسه نزد بانک مرکزی اقدام می‌نماید.

تبصره: در زمان تسویه اعتبار، در صورتی که مانده حساب جاری مؤسسه نزد بانک مرکزی کمتر از اصل و فرع اعتبار اعطایی باشد، اداره عملیات بازار باز اعتبار را نکول شده محسوب کرده و نسبت به تملک وثایق و فروش آن در آینده جهت تسویه بدهی و هزینه‌های متعلقه بابت اعتبار مورد نظر اقدام خواهد نمود.

ماده ۲۲: اعطای اعتبار از طریق تمدید قراردادهای قبلی مربوط به اعتبارگیری قاعده‌مند مجاز نیست و اعتبارگیری قاعده‌مند بر اساس نرخ سود سقف و ارزش وثیقه در روز انعقاد قرارداد صورت می‌گیرد.

ماده ۲۳: در اعتبارگیری قاعده‌مند با استفاده از قرارداد توافق بازخرید بر پایه اوراق بهادار یا ارز، قیمت اعمال قراردادهای اختیار خرید و فروش در سررسید به صورت زیر تعیین می‌گردد:

$$P_n = P_0(1 + (\frac{\bar{i}}{365}) \times n)$$

$\bar{i}$: نرخ سود سقف

n : تعداد روزهای قرارداد (در قرارداد یک‌شبه n برابر یک است)

P_n: قیمت اعمال اختیار خرید و اختیار فروش در سررسید

P_0 : قیمت دارایی پایه در عقد بیع

ماده ۲۴: در صورت ارائه درخواست استفاده از اعتبارگیری قاعده‌مند در قالب وثیقه‌گیری و معرفی وثیقه کافی توسط مؤسسه، اداره عملیات بازار باز نسبت به انجام مراحل مسدودی وثیقه اعلامی به شرح ماده ۴۵ اقدام می‌نماید.

ب: سپرده گذاری قاعده‌مند

ماده ۲۵: مؤسسه می‌تواند در زمان فعالیت بازار نسبت به سپرده‌گذاری نزد بانک مرکزی در نرخ سود کف و بدون محدودیت (دفعات و حجم) اقدام کند.

ماده ۲۶: سپرده‌گذاری قاعده‌مند می‌تواند در قالب عقد «ودیعه» و ابزار «توافق بازخرید معکوس» حسب توافق اداره عملیات بازار باز و مؤسسه انجام شود.

ماده ۲۷: سررسید سپرده‌گذاری قاعده‌مند یک‌شبه بوده و حسب توافق مؤسسه و اداره عملیات بازار باز می‌تواند از یک‌شب تا دو هفته تعیین شود.

ماده ۲۸: مؤسسه از شروع به کار بازار تا دو ساعت مانده به پایان کار ساتنا فرصت دارد تا بخشی از ذخایر مورد نظر خود را از حساب جاری نزد بانک مرکزی به حسابی که به همین منظور نزد بانک مرکزی افتتاح می‌شود منتقل نماید.

ماده ۲۹: در سررسید سپرده‌گذاری قاعده‌مند، اداره معاملات ریالی اصل سپرده مؤسسه را حداکثر تا ساعت ۹:۰۰ به حساب جاری مؤسسه نزد بانک مرکزی واریز می‌نماید. محاسبه سود سپرده‌گذاری قاعده‌مند روزشمار و پرداخت آن به صورت ماهانه انجام می‌شود. سود سپرده‌گذاری قاعده‌مند به صورت زیر تعیین می‌گردد:

$$DI = A_0(\frac{\underline{i}}{365} \times n)$$

A_0: مبلغ سپرده‌گذاری قاعده‌مند در زمان عقد قرارداد

$\underline{i}$: نرخ سود کف

n: تعداد روزهای قرارداد، (در قرارداد یک‌شبه، n برابر یک است)

DI: سود سپرده‌گذاری قاعده‌مند

بخش پنجم: کارگزاری بانک مرکزی

ماده ۳۰: اداره عملیات بازار باز می‌تواند با هدف تغییر در ترکیب اوراق بهادار متعلق به بانک مرکزی و با حفظ ثبات نرخ سود در بازار، اقدام به خرید و فروش اوراق بهادار در بازار ثانویه با کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی نماید.

ماده ۳۱: ترکیب بهینه اوراق بهادار متعلق به بانک مرکزی توسط اداره عملیات بازار باز پیشنهاد و پس از تایید رئیس کل به اجرا گذاشته می‌شود.

ماده ۳۲: اداره عملیات بازار باز می‌تواند با هدف تعمیق بازار پول و افزایش نقدشوندگی ابزارهای مالی کوتاه‌مدت، نسبت به ارائه خدمات کارگزاری به مؤسسه اقدام نماید. تخفیف نرخ کارمزد ارائه خدمات به مؤسسه، توسط اداره عملیات بازار باز پیشنهاد و به تایید رئیس کل خواهد رسید.

ماده ۳۳: در راستای کاهش ریسک اعتباری در بازار، اداره عملیات بازار باز می‌تواند از ابزار توافق بازخرید اوراق بهادار و سازوکار اجرایی مصوب هیات عامل مورخ ۱۳۹۹/۱/۱۲ برای افزایش معاملات امن استفاده کند و همچنین اداره عملیات بازار باز می‌تواند با همکاری سازمان بورس نسبت به راه‌اندازی بازار توافق بازخرید اوراق بهادار با سررسید کمتر از یک سال اقدام نماید.

ماده ۳۴: اداره عملیات بازار باز با موافقت مؤسسه می‌تواند اوراق فروخته شده به مؤسسه را به صورت امانت نزد خود نگاه دارد و در عملیات اعتبارگیری قاعده‌مند از این اوراق استفاده نماید. مؤسسه می‌تواند در هر زمان تمام یا بخشی از اوراق خود را که نزد بانک مرکزی است و به عنوان وثیقه ثبت نشده است، درخواست کند.

بخش ششم: اعتباردهی بلندمدت

ماده ۳۵: اعطای اعتبار بلندمدت با سررسید بیش از ۹۰ روز به مؤسسه، پس از بررسی اداره اعتبارات و اخذ مجوزهای لازم از کمیسیون اعتباری بانک مرکزی در چارچوب عقود اسلامی ممکن است. انعقاد قرارداد اعطای اعتبار بلندمدت منوط به اخذ وثیقه توسط اداره عملیات بازار باز و در نرخ سود سقف خواهد بود.

تبصره: اعطای اعتبار بلندمدت برای بانک‌های دولتی و بانک‌های مشمول اصل۴۴ قانون اساسی در خصوص تکالیف قانونی و مصوبات هیات وزیران مبنی بر اعطای تسهیلات به بخش‌های مختلف اقتصادی یا تامین نیازهای ضروری کشور (از جمله کالاهای اساسی و ...) مشمول بند فوق قرار نمی‌گیرد.

ماده ۳۶: اداره عملیات بازار باز نسبت به انجام مراحل مسدودی وثیقه اعلامی به شرح ماده ۴۵ اقدام می‌نماید.

ماده ۳۷: پرداخت اعتبار بلندمدت به مؤسسه با هماهنگی اداره عملیات بازار باز و مشروط به حفظ ثبات نرخ سود در بازار تعیین می‌شود.

ماده ۳۸: مؤسسه می‌تواند در قبال وثایق قبلی تودیع شده نزد بانک مرکزی و مشروط به کفایت آنها نسبت به ارائه درخواست اخذ اعتبار جدید اقدام نماید.

ماده ۳۹: مؤسسه مکلف است در سررسید اعتبار دریافتی، نسبت به تسویه اصل و سود آن اقدام نماید و پس از تسویه اعتبار دریافتی مراتب را به ادارات اعتبارات، عملیات بازار باز و معاملات ریالی اعلام نماید.

تبصره ۱: مؤسسه می‌تواند قبل از سررسید اعتبار نسبت به تسویه اعتبار دریافتی اقدام نماید.

تبصره۲: در صورتی که در زمان تسویه به هر دلیلی، مانده حساب جاری مؤسسه نزد بانک مرکزی در پایان روز کمتر از اصل و فرع اعتبار اعطایی باشد، اداره عملیات بازار باز اعتبار را نکول شده محسوب کرده و نسبت به تملک وثایق و فروش آن جهت تسویه بدهی و هزینه‌های متعلقه بابت اعتبار مورد نظر اقدام خواهد نمود.

بخش هفتم: فرآیند گزیر[1]

ماده ۴۰: چنانچه مؤسسه غیردولتی دچار اضافه برداشت شود و قادر به سپردن وثیقه‌های اشاره شده در این شیوه نامه نباشد، تا حداکثر سه بار در ماه و پنج بار در سال و تا حد معینی (که توسط هیات عامل تعیین می‌شود) با وثیقه گرفتن سهام مؤسسه و دارایی‌های واجد ارزش و با تشخیص هیات عامل این امکان برای مؤسسه فراهم می‌شود که طی ۴۵ روز اضافه‌برداشت خود را تسویه نماید و در صورتی که قادر به تسویه نشود با تشخیص هیات عامل وارد فرآیند گزیر می‌شود. از طرف دیگر، اضافه برداشت بیش از سه بار در ماه یا فراتر از حد معین شده توسط هیات عامل سبب قرار گرفتن مؤسسه در فرآیند گزیر می‌شود. در ضمن، در مدتی که مؤسسه اضافه برداشت را تسویه نکرده است حق توزیع پاداش و توزیع سود سهام (خارج از الزامات قانونی) را ندارد.

تبصره ۱: هیات عامل حسب صلاحدید مبالغ محدود اضافه برداشت مرتبط با نیاز نقدینگی روزانه بانک‌ها را تعیین و تسویه آن می‌تواند حداکثر تا ساعت ۱۲ روز بعد با تایید مدیر اداره معاملات‌ریالی، صورت‌پذیرد.

تبصره ۲: بانک مرکزی در هیچ حالت حق تملک سهام وثیقه گرفته شده خود مؤسسه را ندارد و در صورت نکول مؤسسه صرفاً می‌تواند (به وکالت) اقدام به فروش آن نماید.

تبصره ۳: در مورد مؤسسات دولتی یا مؤسسات مشمول اصل۴۴ قانون اساسی، درصورت تکرار و تداوم اضافه برداشت موارد به شورای پول و اعتبار گزارش و در مورد آن تصمیم‌گیری خواهدشد.

تبصره ۴: انجام مراحل گزیر از سوی معاونت نظارت بانک مرکزی پیگیری خواهد شد.

بخش هشتم: فرآیند اخذ، آزادسازی و انتقال مالکیت وثیقه

ماده ۴۱: مؤسسه طی وکالت‌نامه بلاعزل (که توسط بخش حقوقی بانک مرکزی تنظیم شده و به امضای بانک عامل رسیده است) اجازه توثیق، انتقال، فروش و تملک وثایق را به بانک مرکزی به صورت عام جهت اجرای این شیوه‌نامه اعطا می‌نماید.

تبصره: منافع ناشی از وثایق تودیع شده نزد بانک مرکزی از جمله سودهای متعلق به اوراق بهادار، در وثیقه بانک مرکزی می‌باشد. بانک مرکزی پس از تسویه کامل اعتبار و سایر هزینه‌های مترتب بر آن نسبت به آزادسازی وثایق اقدام خواهد کرد.

ماده ۴۲: اوراق بهادار، ارز و طلا که در مالکیت مؤسسه باشد به عنوان وثیقه در اعتبارگیری قاعده‌مند و اعتباردهی بلندمدت پذیرفته می‌شود.

ماده ۴۳: ارزش‌گذاری وثایق مؤسسه برای دریافت اعتبار به صورت زیر خواهد بود:

۱- اوراق بهادار: بر اساس قیمت پایانی اوراق بهادار در آخرین جلسه معاملاتی در سامانه سازمان بورس و اوراق بهادار

۲- ارز: بر اساس نرخ خرید آخرین روز کاری در سامانه نیما

۳- طلا: بر اساس آخرین نرخ اعلامی طلا توسط بانک مرکزی

تبصره: در صورتی که اوراق بهادار ارائه شده به عنوان وثیقه در آخرین جلسه معاملاتی در سامانه سازمان بورس و اوراق بهادار معامله نشده باشد، اداره عملیات بازار باز ارزش روز اوراق را بر اساس آخرین قیمت معاملاتی یا در مقایسه با سایر اوراق مشابه محاسبه می‌نماید.

ماده ۴۴: حداکثر اعتبار قابل پرداخت به مؤسسه بر اساس نرخ‌های تعدیل زیر صورت می‌گیرد:

[1] Resolution

نوع وثیقه	سررسید اعطای اعتبار		
	۹۰ روز یا کمتر	۹۱ تا ۳۶۵ روز	۳۶۶ روز یا بیشتر
اوراق بهادار با سررسید ۳۶۵ روز یا کمتر	۹۵	۹۲	-
اوراق بهادار با سررسید بیش از ۳۶۵ روز	۹۵	۹۰	۸۵
ارز	۹۰	۹۰	۷۵
طلا	۹۰	۹۰	۷۵

تبصره ۱: سررسید اوراق بهادار نباید کوتاه‌تر از سررسید اعتبار درخواستی مؤسسه باشد.

تبصره ۲: توثیق ترکیبی از وثایق یاد شده جهت اخذ یک اعتبار بلامانع است.

تبصره ۳: در تمام موارد سه‌گانه، ارزش وثیقه بعد از کسر تعدیل باید برابر با اصل و فرع اعتبار اعطاء شده باشد.

تبصره ۴: در صورتی که ارزش وثیقه بعد از کسر تعدیل به کمتر از اصل و فرع اعتبار اعطا شده کاهش یافت، اداره عملیات بازار باز باید کسری وثایق را از مؤسسه دریافت یا بخشی از اعتبار را دریافت نماید.

ماده ۴۵: فرآیند وثیقه‌گذاری در اعتبارگیری قاعده‌مند و اعتباردهی بلندمدت به صورت زیر انجام می‌شود:

الف- وثیقه اوراق بهادار

۱) مؤسسه طی وکالت‌نامه‌ای (که از سوی بخش حقوقی بانک مرکزی تهیه شده است) اجازه دریافت اطلاعات مالکیت اوراق بهادار خود از هر طریق از جمله به صورت برخط از سامانه‌های سازمان بورس (یا شرکت سپرده‌گذاری) به همراه اجازه فروش اوراق بهادار توثیقی (در صورت عدم پرداخت اعتبار دریافتی در سررسید) را به بانک مرکزی می‌دهد.

۲) مؤسسه ضمن ارائه درخواست اخذ اعتبار، مشخصات اوراق بهادار (نوع و تعداد) متعلق به خود را به عنوان وثیقه معرفی می‌نماید.

۳) پس از دریافت درخواست اعتبار و معرفی اوراق بهادار به عنوان وثیقه توسط مؤسسه، اداره عملیات بازار باز اطلاعات مربوط به اوراق بهادار معرفی شده را به صورت برخط از سازمان بورس دریافت می‌کند و مراحل وثیقه‌گیری اوراق بهادار را انجام می‌دهد.

۴) اداره عملیات بازار باز بر اساس قیمت پایانی آخرین جلسه معاملاتی اوراق بهادار مزبور در سایت شرکت مدیریت فناوری بورس تهران، نسبت به ارزش‌گذاری وثایق اقدام می‌نماید.

۵) اداره حسابداری کل و بودجه و اداره عملیات بازار باز نسبت به تدوین سازوکار نحوه صدور سند و سرفصل‌های مرتبط با این بند اقدام می‌نمایند.

ب- وثیقه ارز

۱) انتقال ارز با منشاء خارجی به حساب بانک مرکزی جهت وثیقه‌گذاری صرفاً با تایید اداره بین‌الملل صورت می‌پذیرد.

۲) پس از دریافت درخواست اعتبار و معرفی وثیقه ارز توسط مؤسسه (حداکثر تا ساعت ۱۳ روز درخواست اعتبار)، اداره عملیات بازار باز مراتب را به اداره بین‌الملل به منظور انجام مراحل وثیقه‌گیری اعلام می‌نماید. درخواست‌های ارسال شده پس از ساعت ۱۳، در روز کاری بعد قابل بررسی و اقدام می‌باشد.

۳) اداره بین‌الملل نسبت به اعلام نتایج (حداکثر تا ساعت ۱۵ روز درخواست اعتبار) به اداره عملیات بازار باز اقدام می‌نماید.

۴) نرخ مورد عمل برای محاسبه معادل ریالی وثیقه، بر اساس نرخ ارز آخرین روز معاملاتی سامانه نیما محاسبه می‌شود.

۵) اداره حسابداری کل و بودجه و اداره بین‌الملل نسبت به تدوین سازوکار نحوه صدور سند و سرفصل‌های مرتبط با این بند اقدام می‌نمایند.

پ- وثیقه طلا

۱) وثایق طلا (به‌صورت شمش استاندارد مورد تایید اداره نشر اسکناس و خزانه) باید حداقل یک هفته کاری قبل از اخذ اعتبار جهت انجام مراحل وثیقه‌سپاری به بانک مرکزی معرفی شوند.

۲)اداره عملیات بازار باز پس از دریافت درخواست اعتبار در ازای ارائه وثیقه طلا توسط مؤسسه، مراتب را به اداره نشر اسکناس و خزانه اعلام می‌نماید.

۳) اداره نشر اسکناس و خزانه نسبت به ارزیابی اولیه و ارزش‌گذاری (براساس قیمت جهانی و نرخ ارزی که از طرف هیات عامل تعیین می‌شود) و در صورت تایید وثایق نسبت به انجام مراحل مسدودسازی وثایق یاد شده (انتقال وثایق به اداره نشر اسکناس و خزانه با حضور نماینده مؤسسه و پلمپ وثایق) اقدام و نتایج آن را به اداره عملیات بازار باز اعلام می‌نماید.
۴) اداره حسابداری کل و بودجه و اداره نشر اسکناس و خزانه نسبت به تدوین سازوکار نحوه صدور سند و سرفصل‌های مرتبط با این بند اقدام می‌نمایند.

آزادسازی وثایق

ماده ۴۶: فرآیند آزادسازی وثیقه در اعتبارگیری قاعده‌مند و اعتباردهی بلندمدت به صورت زیر انجام می‌شود.

الف ـ وثیقه اوراق بهادار

پس از تسویه اعتبار از سوی مؤسسه در سررسید قرارداد، اداره عملیات بازار باز نسبت به رفع مسدودی اوراق بهادار معرفی شده از طریق شرکت سپرده‌گذاری اقدام می‌نماید.

ب ـ وثیقه ارز

۱) پس از تسویه اعتبار از سوی مؤسسه، اداره عملیات بازار باز به اداره بین‌الملل رفع مسدودی مانده حساب ارزی معرفی شده را اعلام می‌نماید.
۲)اداره بین‌الملل نسبت به رفع مسدودی مانده حساب ارزی معرفی شده و اعلام آن به اداره عملیات بازار باز و مؤسسه اقدام می‌نماید.

پ‌ـ وثیقه طلا

۱) پس از تسویه اعتبار از سوی مؤسسه و درخواست مؤسسه مبنی بر آزادسازی وثایق، اداره عملیات بازار باز به اداره نشر اسکناس و خزانه رفع مسدودی وثایق معرفی شده را اعلام می‌نماید.
۲) اداره نشر اسکناس و خزانه با هماهنگی مؤسسه، نسبت به رفع مسدودی وثیقه و اعلام آن به اداره عملیات بازار باز و مؤسسه اقدام می‌نماید.
۳) درصورت رفع مسدودی وثایق و عدم مراجعه مؤسسه جهت اخذ وثایق، بانک مرکزی نسبت به اخذ هزینه‌های نگهداری وثایق (از جمله هزینه بیمه، حمل و نقل و ...) از مؤسسه اقدام می‌نماید.

فرآیند انتقال مالکیت وثایق

ماده ۴۷: چنانچه مؤسسه نسبت به تسویه بدهی بابت اعتبار دریافتی در سررسید اقدام ننماید، بانک مرکزی نسبت به تملک وثایق به میزان مانده بدهی، به شرح ذیل اقدام می‌نماید.

الف‌ـ وثیقه اوراق بهادار

۱) اداره عملیات بازار باز نسبت به تملک وثایق از طریق شرکت سپرده‌گذاری اقدام می‌نماید و می‌تواند آنها را در بازار ثانویه به فروش رساند.
۲) چنانچه ارزش وثایق تملک شده از مانده بدهی مؤسسه بابت اعتبار دریافتی بیشتر باشد، مابه‌التفاوت به حساب مؤسسه نزد بانک مرکزی واریز خواهد شد.
۳) چنانچه ارزش وثایق تملک شده از مانده بدهی مؤسسه بابت اعتبار دریافتی کمتر باشد (حسب قرارداد منعقده با مؤسسه) مابه‌التفاوت از حساب مؤسسه نزد بانک مرکزی با اعلام اداره عملیات بازار باز برداشت خواهد شد.
۴) در صورتی که مانده حساب مؤسسه کفایت ننماید به ترتیبی که هیات عامل تعیین می‌نماید برای تسویه آن اقدام یا مشمول ترتیبات ماده ۴۰ می‌شود.
۵) اداره عملیات بازار باز نتایج اقدامات فوق را جهت تسویه بدهی مؤسسه بابت اعتبار دریافتی به ادارات مرتبط (اداره معاملات ریالی، اداره اعتبارات و اداره حسابداری‌کل و بودجه) اعلام می‌نماید.

ب‌ـ وثیقه ارز

۱) اداره عملیات بازار باز تملک وثیقه اعلامی از محل مانده حساب ارزی را به اداره بین‌الملل اعلام می‌نماید.
۲) اداره بین‌الملل ضمن برداشت عین وثایق به نفع بانک مرکزی و صدور اسناد مرتبط، معادل ارزش ریالی وثایق تملک شده را به اداره عملیات بازار باز اعلام می‌نماید.
۳) اداره عملیات بازار باز نسبت به اعلام تسویه ریالی مانده بدهی مؤسسه به ادارات مرتبط (اداره معاملات ریالی، اداره بین‌الملل و اداره حسابداری‌کل و بودجه) و مؤسسه اقدام می‌نماید.

۴) چنانچه ارزش وثایق تملک شده از مانده بدهی مؤسسه بابت اعتبار دریافتی به بانک مرکزی بیشتر باشد مابه‌التفاوت به حساب مؤسسه نزد بانک مرکزی با اعلام اداره عملیات بازار باز واریز خواهد شد.

۵) چنانچه ارزش وثایق تملک شده از مانده بدهی مؤسسه بابت اعتبار دریافتی به بانک مرکزی کمتر باشد (حسب قرارداد منعقده با مؤسسه) مابه‌التفاوت از حساب مؤسسه نزد بانک مرکزی با اعلام اداره عملیات بازار باز برداشت خواهد شد.

۶) در صورتی که مانده حساب مؤسسه کفایت ننماید به ترتیبی که هیات عامل تعیین می‌نماید برای تسویه آن اقدام یا مشمول ترتیبات ماده ۴۰ می‌شود.

پ- وثیقه طلا

۱) اداره عملیات بازار باز به اداره نشر اسکناس و خزانه درخواست تملک وثایق معرفی شده را می‌دهد. متعاقباً اداره نشر اسکناس و خزانه با هماهنگی اداره حسابداری کل و بودجه ضمن صدور سند تملک وثایق مؤسسه به نفع بانک مرکزی (بر اساس نرخ اعلامی روز طلا توسط بانک مرکزی) مراتب را به ادارات مرتبط بانک مرکزی (اداره عملیات بازار باز و اداره معاملات ریالی) و مؤسسه اعلام می‌نماید.

۲) اداره عملیات بازار باز نسبت به اعلام تسویه ریالی مانده بدهی مؤسسه به ادارات مرتبط (اداره معاملات ریالی، اداره بین‌الملل و اداره حسابداری کل و بودجه) و مؤسسه اقدام می‌نماید.

۳) چنانچه ارزش وثایق تملک شده از مانده بدهی مؤسسه بابت اعتبار دریافتی به بانک مرکزی بیشتر باشد مابه‌التفاوت به حساب مؤسسه نزد بانک مرکزی با اعلام اداره عملیات بازار باز واریز خواهد شد.

۴) چنانچه ارزش وثایق تملک شده از بدهی مؤسسه بابت اعتبار دریافتی به بانک مرکزی کمتر باشد (حسب قرارداد منعقده با مؤسسه) مابه‌التفاوت از حساب مؤسسه نزد بانک مرکزی با اعلام اداره عملیات بازار باز برداشت خواهد شد.

۵) در صورتی که مانده حساب مؤسسه کفایت ننماید به ترتیبی که هیات عامل تعیین می‌نماید برای تسویه آن مهلت داده می‌شود یا مشمول ترتیبات ماده ۴۰ می‌شود.

بخش نهم: سایر

ماده ۴۸: ادارات عملیات بازار باز، حسابداری کل و بودجه و معاملات ریالی حسب مورد نسبت به بررسی و تعیین حساب‌ها و سرفصل‌های مورد نیاز برای اجرای این شیوه‌نامه اقدام و متعاقباً با درخواست اداره عملیات بازار باز و مجوز عضو محترم هیأت عامل ناظر بر اداره مربوطه حساب‌های لازم توسط اداره معاملات ریالی و سرفصل‌های مرتبط توسط اداره حسابداری کل و بودجه ایجاد می‌گردد.

ماده ۴۹: ارسال پیشنهاد جهت شرکت در عملیات بازار باز، امضای قرارداد افتتاح حساب ودیعه یا ارسال درخواست اخذ اعتبار از بانک مرکزی توسط مؤسسه به عنوان قبول این شیوه‌نامه توسط مؤسسه تلقی می شود.